

**Liturgie
předem
posvěcených
Darů**

**Služebník
pro kněze a diákona**

*At mezi chrámovou předsíní a oltářem plácou kněží;
služebníci Hospodinovi, ať prosí: „Ušetři, Hospodine, lid svůj...“
(Joel 2,17)*

*„O Velkém půstu se nesmí přinášeti svatý chléb
kromě soboty a dne nedělního.“
(Pravidlo 49. laodicejského sněmu; r. 343)*

*„Ve všech dnech předpaschálního půstu kromě sobot a nedělí
a svatého dne Zvěstování, posvátná liturgie nebudiž jiná,
než předem posvěcených Darů.“
(Pravidlo 52. VI. všeobecného sněmu; r. 680—692)*

Liturgie předem posvěcených Darů je zvláštní velkopostní bohoslužba, při níž se věřícím předkládají pro zbožnou úctu a přijímání svaté Dary posvěcené dříve – většinou na plné liturgii konané předcházející neděli.

Liturgie předem posvěcených Darů zastupuje v dnešním bohoslužebném životě pravoslavné církve nejstarobylější liturgické formy a dávnověké tradice zbožnosti. Zní v ní doposavad ozvěna pradávného obyčeje večerního svatého přijímání z Darů, které se posvěcovaly v neděli na liturgii a byly pak rozdávány věřícím, aby si je odnášeli domů a mohli z nich sami v průběhu týdne přijímat; podobně i mniši v poustevnách. Sv. Basil Veliký svědčí, že v prvních staletích křesťanských bylo zvykem přijímat v průběhu týdne čtyřikrát: ve středu, v pátek, v sobotu a v neděli.

V pravoslavné církvi není přijato sloužit ve všední dny velkopostních týdnů plnou liturgií s proměňováním chleba a vína na drahocenné Tělo a Krev Kristovy, protože slavnostnost takové liturgie je vnímána jako nepatřičná ke všedním velkopostním dnům, pro něž je typický duch kajcnosti, prostoty a zdrženlivosti od všeho slavnostního. Bohoslužebné liturgické shromáždění s přinášením a proměňováním svatých Darů nelze naproti tomu konat mimo ducha radosti, svátečnosti a duchovního plesání (dávní křesťané nazývali každou plnou liturgii „paschou“, protože při ní pociťovali paschální radost a povznesení), a tak je tato duchovní slavnost vyhrazena v době postní pro dny sobotní a nedělní (což jsou dny sváteční a půst v nich polevuje); v pravoslavné církvi dodnes září každá plná liturgie odleskem paschální slavnosti, a každý den, kdy se účastníme plné liturgie, získává pro nás duchovní rozměr neděle.

Aby však věřící nebyli připraveni o duchovní posilu svatým přijímáním v průběhu ostatních dnů Velkého půstu, kdy kvůli asketickému zápasu s vášněmi tuto blahodatnou pomoc všichni potřebujeme, bylo ustanoveno konat řád této bohoslužby „předem posvěcených“. Je to kající večerní bohoslužba s obsáhlým poučným starozákonním čtením (určeným původně pro výuku katechumenů)

a zmíněny jsou některé odlišnosti řecké služby. **V řecké službě** není při svatém přijímání tak veliký rozdíl od postupu, jaký je v liturgii sv. Jana Zlatoústého (např. na prestolu se pokládá kalich vpravo a diskos vlevo, přijímá se stejným způsobem jako při liturgii sv. Jana apod.). Do ruské služby byla totiž postupně začleněna různá gesta a praktiky, které měly podtrhnout racionalistické přesvědčení, že víno v kalichu se nestává krví Kristovou. V řecké církvi nikdy takové přesvědčení nepanovalo, a proto zde tyto praktiky nikdy nevstoupily do používání. V řecké církvi se dále provádí velký vchod s posvěcenými Dary trochu odlišně od ruské praxe; koná se s různými osobitostmi (sloužící kněz má hlavu pokrytu aerem; slouží-li více duchovních, diskos a kalich nese nejstarší, nebo biskup, všichni ostatní stojí nebo klečí pod solejí s rozžatými svícemi; diákon okuřuje, krátce pozpátku). Při žehnání svící (Světlo Kristovo osvěcuje všechny) věřící nekonají hlubokou poklonu. Trochu jiný je v Řecku i postup okuřování při zpěvu Nechť vznáší se modlitba moje...

Kromě obvykle používaného ruského služebníku byla dále použita literatura: Константин Никольский: Пособие къ изучению Устава богослужения православной церкви (С-Петербург 1900); Štefan Šak: Liturgia vopred posvatených darov (PBF, Prešov 1996). Александр Шмеман: Литургия Преждеосвященных Даров (výběr z díla, ruský překlad). М. С. Желтов, протоиерей Сергей Правдолюбов: Богослужение Русской Церкви, X-XX вв. ИЕРАТИКОН Γ, Θείαν Λειτουργίαν τον προηγιασμενον, Αγιον Ορος 2004.

Další studie a informace o liturgii předem posvěcených Darů jsou soustřeďovány na internetové adrese: orthodoxia.cz/liturg/lppd.htm

Dále je potřeba k české službě liturgie předem posvěcených Darů podle řádu uvedeného v této knížce použít ještě **český překlad výběru z triodu postního** (kvůli stichirám pro jednotlivé středy a pátky velkopostní) a případně další **stichiry mučedníkům, kající stichiry** a případně i z mineje. Výběr z triodu postního s českým překladem stichir si můžete stáhnout v PDF, podobně i stichiry mučedníkům a kající (jsou připojeny k velkopostní večerní). Viz vše: <https://download.pravoslavni.cz>

Z téže adresy si lze stáhnout samostatnou 18. kathismu (stejného znění jako zde) ve vydání vybaveném mnohými překladatelskými a výkladovými poznámkami.

V této knížce je postup liturgie pro sloužící duchovní (tj. pro kněze a počítá se i s diákonem). Jedná se vlastně o jeden z dílů kněžského služebníku. Tomu odpovídá i úprava sazby (to, co se modlí kněz či diákon, je vysázeno větším písmem; co říká kněz nahlas, je největším písmem a polotučně). **Postup bohoslužby pro žalmistu a noty pro zpěv věřících** jsou ve zvláštní knížce (tento zpěvník najdete v PDF pod názvem **Gregorian** na výše uvedené adrese).

K propuštění tropar a kondak sv. Řehoři Dvojeslovu:

Tropar sv. Řehoři Dvojeslovu (hlas 4.):

Božskou blahodat přijal jsi, ❖ slavný Řehoři, od Boha shůry
a Jeho mocí byv posílen, ❖ pro cestu Evangelia rozhodl ses,
pročež odměnu za námahu přijal jsi od Krista, ❖ Jeho pros, nejblaženější, aby
spasil duše naše.

Kondak (hlas 3.):

Jako pravý vůdce, otče Řehoři, ❖ Vůdce Krista pastýřům ukazoval jsi;
zástupy mnichů dovedl jsi ❖ k nebeskému ovčinci
tím, že jsi stádce Kristovo ❖ vyučil příkázáním Jeho.
Nyní se s nimi raduješ a veselíš ❖ v nebeských příbytích.

Konec božské liturgie předem posvěcených Darů

Poznámka k české službě. Tento český text liturgie samozřejmě vychází z místního tradičního znění, jak je uvedeno v tzv. Gorazdově sborníku (GS), kde je však notně zkráceno. Oproti tomuto starému překladu je nové znění především rozšířeno na plnou délku této liturgie, dále pak byl stávající překlad přehlednut a místy upraven, aby byl nový překlad přesnější. Zásadním rozšířením bylo zařazení celé 18. kathismy (překlad pořízen podle pravoslavného žaltáře čili dle LXX) a včleněny jsou i tři malé ektenie, jimiž je kathisma proložena; tato úprava je naprosto nutná i z praktických důvodů, protože v průběhu tohoto čtení má kněz uloženo připravit předem posvěcené Dary – vyjmout je z darochranitelnice na svatém prestolu, okuřovat a posléze přenášet v oltáři na žertveník, kde se přikrývají a okuřují; při tom se ještě modlí tři světelné modlitby.

Večerní 103. žalm je taktéž v plném rozsahu (přeloženo dle LXX). Dále byly doplněny modlitby a malé ektenie před velkým vchodem (včetně ektenie za ty, kdo se připravují ke svatému osvětlení).

Při práci na našem vydání bylo použito i novodobé české samizdatové vydání liturgie předem posvěcených Darů (Prerov 2001), z něhož byla převzata část poznámek pro službu kněze a diákona. Přihlíženo bylo místy i k řeckému znění

a s obřadem žehnání světla, k níž je připojen řád přinášení a rozdělování dříve posvěcených Darů a jejich přijímání. Podávání předem posvěcených Darů je jediným způsobem, jak lze zachovávat pravidlo čtyř svatých přijímání v průběhu týdne a zároveň nekonat ve všedních dnech Velkého půstu plnou liturgii.

O původu této liturgie

Počátek liturgie předem posvěcených Darů se vztahuje k prvním staletím křesťanství. Sv. Simeon Soluňský praví: „Liturgie předem posvěcených darů pochází z dávnosti a od nástupců apoštolů.“ Michal Kerullários, patriarcha konstantinopolský (11. stol.), také svědčí o její starobylosti: „Liturgie předem posvěcených Darů je stará a z dávná tradiční; je v naší církvi známa ještě před sv. Janem Zlatoústým a sv. Basilem Velikým, kteří zapsali službu svatých Tajin (*eucharistickou liturgii*), jak je to patrné ze 49. pravidla Laodicejského sněmu. Ve všech svatých církvích se opatruje nepsaná tradice, že tajná (tj. tichá) modlitba, která se čte se po přenášení svatých Darů na prestol, pochází od sv. Athanasia Alexandrijského“ († 373).

Může-li být tato liturgie prohlašována za apoštolské ustanovení, pak nikoliv kvůli tomu, že by byla sestavena samotnými apoštoly, – vždyť i po apoštolské době ještě dlouho nebylo definitivně ustáleného obřadu bohoslužebného, – nebyla ani ústně odevzdána apoštoly ve své současné podobě. Nazývána je apoštolským ustanovením, co se obecného svého složení týče i hlavních svých prvků.

V Apoštolských ustanoveních se píše: „Poté, co všichni muži i ženy přijímali, nechť diákoní sesbírají, co zbylo, a odnesou to do darochranitelnice.“ Tyto pozůstatky svatých Darů byly určeny jednak pro přijímání nemocných, a taktéž i pro účastníky těch bohoslužeb, při nichž se nekonala nekrvavá Oběť.

Praxe přijímání dříve posvěcených Darů se zachovává od apoštolských dob, jak je to patrné ze svědectví sv. Justina Mučedníka (2. stol.), který praví, že diákoní odnášeli svaté Tajiny k těm příslušníkům obce, kteří nebyli přítomni na bohoslužbě v chrámu. Kdysi existoval i jiný obyčej – odnášet si z chrámu domů část svatých Darů pro domácí svaté přijímání v průběhu týdne, jak o tom svědčí Tertullian, sv. Kyprian, sv. Řehoř Theolog a další. Sv. Basil Veliký vypráví o egyptských poustevnících, že při sobě přechovávali svaté Dary k přijímání, protože neměli kněze. Věřící v Alexandrii a dalších egyptských městech také u sebe opatrovali svaté Dary pro přijímání.

První svědectví o použití jména „liturgie předem posvěcených Darů“ máme ze začátku 7. století, kdy patriarcha Sergios Konstantinopolský v r. 615 zpíval v prvním týdnu velkopostním verš ze 140. žalmu: „Nechť vznáší se...“, přenášely se předem posvěcené svaté Dary, po ohlasu presbytera: „Podle daru Krista tvého...“ lid zpíval „Nyní mocnosti nebeské...“ (Za autora tohoto hymnu je považován právě patr. Sergios.) Z 52. pravidla Trullského sněmu (692) je patrné, že už do tohoto sněmu byla liturgie předem posvěcených Darů všeobecně známá, zvláště na Východě, a Trullský sněm potvrdil její konání ve dnech Veli-

kého půstu. O této liturgii vydává svědectví sv. Sofronios, patriarcha jerusalemský (7. století): „Více než jiné (bohoslužby) nyní požívají úcty posvátné bohoslužby Basila Velikého a Jana Zlatoústého a liturgie předem posvěcených Darů.“ Tato liturgie měla apoštolský základ a byla tvorbou apoštolské církve, a proto není označena jménem žádného člověka (tj. není po nikom pojmenována). Ve starých rukopisných památkách je obřad této liturgie nadepsán jménem apoštola Jakuba, apoštola Petra, evangelisty Marka, Basila Velikého. Obřad této liturgie, jak existovala v Jerusalemské, Antiochijské a Alexandrijské církvi, redakčně upravil, zkrátil a doplnil modlitbami vlastní tvorby sv. Basil Veliký; v této podobě pak byla uvedena do používání v Konstantinopolské církvi, odkud se rozšířila po celém křesťanském Východu a vytlačila předchozí podoby obřadu této liturgie. Od 16. století je spojována dle dávné ústní tradice i se jménem římského papeže Řehoře Dvojeslova (tj. *Dialoga*, † 604), který byl prý jeden čas papežským legátem v Konstantinopoli a obnovil pak v Římské církvi některé obřady, jež tam už byly v jeho době zapomenuty, ale zachovávaly se ve své původní čistotě na Východě (a mezi ně patří liturgie předem posvěcených Darů, kterou sv. Řehoř údajně přeložil, uspořádal a vyložil). S jeho jménem je spojena významná liturgická obroda v Římské církvi, která byla tenkrát ještě pravoslavnou.

Komentář k několika osobitostem této liturgie

Čtení 18. kathismy má důležitý význam. V době starozákonní byly tyto žalmy recitovány při stoupání po schodišti jerusalemského chrámu. Proto se jim říká „písně vzestupu“ nebo také „stupňů“. Byla to píseň lidí shromažďujících se k modlitbě a připravujících se na setkání s Bohem. Při liturgii předem posvěcených Darů chystá kněz v průběhu tohoto čtení eucharistický Chléb posvěcený o předcházející neděli. Doporučuje se kathismu nezpívat, ale (zvolna) číst. V řecké tradici čte při archijerejské bohoslužbě 103. žalm i 18. kathismu sám biskup (čte všechny žalmy plným znění a pomalým tempem).

Svaté přijímání. V Ruské pravoslavné církvi od doby Petra Mohily († 1646) převládá názor, že při svatém přijímání na této liturgii je svatou Tajinou jen Chléb posvěcený při dřívější plné liturgii, kdy byl zároveň napojen Krví Kristovou. Před přijímáním kněz předem posvěcené Dary vkládá do kalicha s vínem, aby se posvěcený Chléb provlhlil vínem, změknu a bylo snazší jej přijímat. Nejmenší děti, které přijímají při plné liturgii jen Kristovu Krev, nepřijímají v Ruské církvi při liturgii předem posvěcených Darů, neboť víno v kalichu není

Kněz (stojí ve svatých dveřích a žehná lid): **P**ožehnání Hospodino na vás, blahodati a lidumilností jeho, vždycky, nyní i příště, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Kněz (čelem ke svatému prestolu): **S**láva tobě, Kriste Bože, naděje naše, sláva tobě!

Věřící: Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, i nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen. Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj. Požehnej!

Kněz vezme naprestolní žehnací kříž, vychází před svaté dveře a pronáší propuštění, žehnaje lid:

Bristus, pravý Bůh náš, na přímlyvy přečisté Matky své, svatých slavných a všechvalných apoštolů, svatých ... (jejichž jest den v týdnu, chrám tento a jejichž památku dnes slavíme), svatého otce našeho Řehoře Dvojeslova, papeže římského, jehož liturgii jsme sloužili, i svatých spravedlivých bohordiců Jáchyma i Anny, a všech svatých, nechť smiluje se nad námi a spasí nás jako blahý a lidumil.

Takto se pronáší propuštění ve Velkém půstu mimo strastný týden. Ve strastném týdnu je propuštění jiného znění (viz triod).

Při liturgiích sloužených v předvečer 24. února a 9. března je zvykem připomenout světce uplynulého dne a pak světce nastávajícího dne. V ostatních případech se tato bohoslužba vztahuje jen k památce svatých nastávajícího (tj. zítřejšího) dne.

Také je možno v propuštění vzpomínat sv. Athanasia Alexandrijského, který šířil tuto liturgii v Africe a je zřejmě autorem modlitby čtené při této liturgii po velkém vchodu.

Věřící: Amen.

Věřící u nás většinou přistupují pro požehnání a políbit svatý kříž.

Kněz se vrací do svatého oltáře. Zavírají se svaté dveře a zatahuje opona.

Kněz svléká posvátná roucha. Čtou se modlitby po svatém přijímání.

Po tom říká kněz (může říkat žalmista):

Nyní propouštíš... **Trisagion až po Otčenáš.**

spolu s knězem a odejde severními dveřmi k žertveníku, aby zde požil zbylé svaté Dary s bázní a velikou úctou.

Kněz po ukončení modlitby vejde do oltáře svatými dveřmi a říká nad diakonem modlitbu ke spotřebování svatých Darů:

Hospodine, Bože náš, jenž jsi nás uvedl do převzácných těchto dnů a učinil nás účastníky strašných Tajin svých! Připoj nás k duchovnímu stádcí svému a učiň nás dědici království svého, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Věřící po zaambonové modlitbě zpívají:

Budiž jméno Hospodinovo blahosloveno od nyní až na věky. (Třikrát.)

Pak tři malé poklony. Na Velkou středu se nyní čte ještě jednou modlitba sv. Efréma Syrského (naposledy), ale už bez velkých poklon.

Nyní je možno číst žalm 33. / 34. a rozdávat antidor.

Blahoslaviti budu Hospodina každého času, budiž vždycky chvála jeho v ústech mých. Hospodinem se chlubiti bude duše má, ať to slyší pokorní a zaradují se. Velejte Hospodina se mnou, jeho jméno společně vyvyšujeme. Vzával jsem Hospodina a vyslyšel mne, a ode všech soužení vysvobodil mne. Přistupte k němu a osvícení budete, vaše tváře nebudou zahanbeny. Tento ubožák volal a Hospodin ho vyslyšel, ze všech jeho soužení ho zachránil. Anděl Hospodinův se vyzbrojí, aby držel hlídku okolo těch, kdož se *Boha* bojí, a bude je bránit. Okuste a vizte, jak dobrý jest Hospodin. Blažený člověk, který v něho skládá naději. Mějte bázeň před Bohem všichni svatí jeho, neboť nic neschází těm, kdož se ho bojí. Boháči budou strádat a hladovět, ale těm, kdož hledají Hospodina, nic dobrého nebude scházet. Přistupte, dítko, naslouchajte mi, poučím vás o bázní Boží. Člověk, který je žádostiv života a touží po dobrých dnech, *takový nechť zdržuje jazyk svůj od zla a jeho ústa nechť nemluví lstivě; ať odvrátí se od zla a činí dobro, hledá mír a následuje jej.* Zraky Hospodinovy *upřeny jsou* na spravedlivé a jeho sluch na modlitbu jejich. Tvář Hospodinova však *s hněvem se obrací* proti těm, kdo páší zlo, aby vyhlazena byla se země památka jejich. Volají spravedliví a Hospodin jim naslouchá, a ze všech soužení jejich je vytrhuje. Blízko jest Hospodin *těm, kteří jsou* srdce zkroutěného, a zachraňuje pokorné duchem. Mnohá jsou soužení spravedlivých, ale Hospodin je ze všech vysvobodí. Opatruje Hospodin všechny kosti jejich, ani jediná z nich nebude zlámána. Bídna je smrt hříšníků; ti, kteří nenávidí spravedlivého, chybují. Vysvobodí Hospodin duše služebníků jeho, nechybují ti, kteří v něho doufají.

považováno za svatou Tajinu, ale za pouhé víno. Avšak podle starších názorů, které jsou rozšířeny v řeckém pravoslaví (a byly i v Ruské církvi před dobou Petra Mohily), se víno v kalichu stane Kristovou Krví, když jsou do něj vloženy předem posvěcené Dary. Sněmovní rozhodnutí v této věci neexistuje. „Byzantští liturgisté od XI. století praví: při vložení části Těla Kristova do kalicha se víno mění na Krev Kristovu a to skrze dotyk s Kristovým Tělem“ (ep. V. Krivošein). A proto v Řecku při této liturgii přijímají z kalicha i nejmenší děti.

V Byzanci vždy chápali, že „liturgie předem posvěcených Darů je slavena k posvěcení svatého kalicha“ (patriarcha Michael III., 1174). Sv. Simeon Soluňský († 1429) poznamenal, že při liturgii předem posvěcených Darů „to, co je v kalichu, není posvěcováno sestoupením Svatého Ducha (čili při této liturgii není modlitba epiklese) a znamením [nad kalichem – tj. požehnáním kněze, který činí rukou nad kalichem znamení kříže], ale účastí (tj. spojením vína s předem posvěcenými Dary) a sjednocením s životodárným Chlebem“, to znamená dotykem (vína) s posvěceným Beránkem (dříve jej ani nenapájeli svatou Krví).

Další podrobnosti o historii a charakteru liturgie předem posvěcených Darů si můžete přečíst v předmluvě k liturgickému zpěvníku pro žalmistu a věřící, který je nazván Gregorian (je k dispozici v PDF na: pravoslavi.cz/download).

Dny pro službu liturgie předem posvěcených Darů

Liturgie předem posvěcených Darů se v současnosti koná jedině ve všední dny Velkého půstu (tj. nikoliv o velkopostních sobotách či v nedělích, ani mimo dobu svatých čtyřicátic), pokud však není svátek Zvěstování přesv. Bohorodice. Podle nynější praxe se koná v průběhu Velkého půstu ve středu a v pátek, a pak první tři dny strastného týdne a na svátky významných svatých (např. svátek nalezení hlavy Jana Křtitele nebo svátek čtyřiceti mučedníků či je-li chrámový svátek; také se slouží ve čtvrtek 5. velkopostního týdne, kdy je tzv. Ondřejovo stání). První liturgie předem posvěcených Darů se podle nynějších pravidel může vykonat na čistou středu a poslední na velkou (strastnou) středu. Podle starších zvyků se mohla konat každý všední velkopostní den od první postní středy do velké středy (tak bylo dle K. Nikolského zvykem ještě v 19. stol. např. v Kyjevsko-pečerské lávře, leč zřejmě jen v peščeraích; stejně se dělo po celé Rusi do 15. stol.). Na Rusi v době, kdy tam panoval Studitský typikon (11.—13. stol.), se liturgie předem posvěcených Darů konala ve Velkém půstu po všechny dny v týdně, kromě sobot a nedělí. Avšak po zavedení Jerusalemského typiku (14.—15. stol.) až po dnešní časy se zde tato liturgie koná pouze o středách a pátcích Velkého půstu a ve dnech některých svátků.

Denní doba pro konání této liturgie

Liturgie předem posvěcených Darů je večerní bohoslužbou. Ve 20. století se v pravoslavné církvi objevil zvyk vykonávat ji ráno, podobně jako obvyklou nedělní liturgii. Důvod je zřejmý, a tím je nepohodlí půstu v průběhu dne, což musí kněz zachovávat před svatým přijímáním, či zdravotní příčiny u někte-

rých duchovních. Jenže této novotářské praxi neodpovídá ani historický vznik této služby (tj. večerní svaté přijímání, večerní výuka katechumenů, žehnání světla zažehnutého při soumraku apod.) ani tomu neodpovídá řád bohoslužby, která je ve své první části obvyklou večerní bohoslužbou (s večerním 103. žalmem a hymnem „Světlo tiché“; v textu služby jsou zmínky o večeru, západu slunce, večerní modlitbě atd.; a kromě toho tato bohoslužba oslavuje svaté zítřejšího dne.) Z těchto důvodů prohlašují současní liturgisté ranní službu této liturgie za jev úpadkový. Ostatně ještě v 19. století se ani v Rusku nesměla liturgie předem posvěcených Darů začínat před polednem (*ep. V. Krivošein*). Zvyk sloužit tuto liturgii ráno ovšem nevyhovuje ani pastoračním potřebám církve. Vždyť se tato bohoslužba koná ve středu a pátek, tj. ve všední dny, kdy věřící chodí do zaměstnání a do chrámu mohou přijít jediné odpoledne či k večeru.

Bohoslužebná roucha je zvykem používat černá nebo alespoň tmavá (např. tmavě červená, fialová, temně modrá). Stejně tak pokrovce by měly být tmavé. Stichar je však možno použít světlý. Kněz obléká plné liturgické odění.

Příprava svatých Darů pro liturgii předem posvěcených

Dary pro tuto bohoslužbu se připravují o předcházející neděli (nebo při jiné plné liturgii sv. Jana Zlatoústého nebo sv. Basila Velikého). Kněz při proskomidii vykrojí kromě Beránka pro právě chystanou liturgii (jehož položí na střed diskosu) i další Beránky (jednoho, dva či více, podle toho, kolik liturgií předem posvěcených Darů bude sloužit do příští plné liturgie). Nad každým Beránkem čte při vykrajování samostatně příslušné modlitby („Na památku Pána a Boha...“, „Jako ovce k zabítí veden jest...“ Až k „Obětuje se Beránek Boží...“, a „Jeden z vojáků kopím bok jeho probodl...“) Beránky po obětování (tj. nařiznutí zespu) a probodnutí klade na diskos kolem prvního Beránka. Teprve po vyjmutí a probodnutí posledního Beránka vlévá víno do kalicha. Pak vyjímá z prosfory další částky podle stanoveného řádu.

Při liturgii věrných v eucharistickém kánonu hovoří o všech Beráncích jako o jediném chlebu a posvěcuje je jako jednoho. Při slovech poslední večere: „Vezměte a jezte, toto je Tělo mé...“, ukazuje kněz rukou na všechny Beránky najednou. Při epiklezi říká: „A učin chléb tento...“, (a nikoliv: chleby tyto) a žehná je rukou všechny najednou. Před přijímáním při slovech: „Svaté svatým!“ kněze bere do rukou všechny Beránky a pozdvihuje je společně. Poté rozlamuje Beránka prostředního (vyjmutého z prosfory jako prvního), částici »IC« vkládá do kalicha a vlévá vroucí vodu jako obvykle.

Ihned po přijímání kněze (před přijímáním věřících) se přistupuje k napájení Beránka (jednoho či více) určeného pro liturgii předem posvěcených Darů. Kněz vezme pravou rukou opatrně dalšího Beránka a vloží si ho do levé ruky tak, aby Beránka držel pečeti dolů a rozříznutou částí nahoru, a do pravé ruky pak vezme lžičku. Beránka drží nad kalichem, lžičkou nabírá Krev Kristovu a vlévá ji pozorně do jednoho zářezu v Beránkovi. Pak pootočí Beránka a opět vlévá trošičku Krve do dalšího zářezu, následně opět pootočí Beránka a vlévá trošku Krve a nakonec ještě počtvrté pootočí Beránka a vlévá do zářezu trošku

Celý večer dokonalý, svatý, pokojný a bezhříšný vyprosivše, sami sebe i druh druhá i veškeren život náš Kristu Bohu poručme!

Pokřizovav se a pokloniv se, odstoupí před ikonu Spasitele.

Věřící: Tobě, Hospodine.

Kněz složiv svatý antimins a drže zpřímá svatý Evangeliář, činí jím nad složeným antiminem kříž a pravi hlasitě:

Kněz: **N**eboť tys posvěcení naše, a tobě slávu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Kněz, požehnáv se, políbí svatý Evangeliář a vychází svatými dveřmi za ambon, řka:

Odejďme v pokoji.

Věřící: Ve jménu Páně.

Diákon, obrátiv se ke svatým dveřím: **K** Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Kněz, postaviv se pod ambonem, modlí se zaambonovou modlitbu (nahlas):

Vládce všemohoucí, jenž veškeré stvoření moudře jsi učinil a nevýslovnou prozřetelností svou a velikou dobrotivostí uvedl jsi nás do převzácných těchto dnů kvůli očistění duší a těl, ke zkrocení vášní a posílení naděje na vzkříšení. Ty, jenž po čtyřiceti dnech odevzdal jsi služebníku svému Mojžíši desky Zákona, Bohem načrtnutá písmena, dopřej i nám, blahý, abychom dobrý boj bojovali, běh postu dokonali, víru nerozdílnou zachovali, hlavy neviditelných hadů rozdrtili, vítězi nad hříchem se ukázali a neodsouzeně dostihli cíle a poklonili svatému tvému vzkříšení. **Aby blahosloveno a oslaveno bylo nejuctívanější a velikolepé jméno tvé, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův.**

Věřící: Amen.

Diákon při zaambonové modlitbě stojí před ikonou Spasitele, drže orar svůj a hlavu skloněnou do ukončení modlitby. Na konci jejím se pokřizuje

Kněz, postaviv se do svatých dveří a žehnaje lid,
dí přitom hlasitě:

Spasiž, Bože, lid svůj a požehnej dědictví svému.

Věřící zpívají druhou polovinu hymnu: „Chléb nebeský a kalich života okuste; vizte, jak dobrý jest Hospodin! Alleluja...“

Kněz se obrací ke svatému prestolu, **tříkrát okuřuje svaté Dary**; nic při tom neříká. Pak odevzdá kadilo diákonovi.

Potom kněz vezme svatý diskos, postaví jej na hlavu diákona a diákon uchopiv jej zbožně, běře se do svatých dveří, pohledí z nich ven (k lidu) beze slov a poté odchází k žertveníku, na který diskos postaví (kadidelnici nese s sebou). Kněz, ukloniv se, **vezme svatý kalich, činí jím kříž**, říká tiše:

Požehnaný jest Bůh náš.

Ve svatých dveřích pozdvihuje svatý kalich před klanějícím se lidem, zvolaje:

Vždycky, nyní i přistě, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

A odejde k žertveníku, na který svatý kalich postaví a přijav kadidelnici, **tříkráte jej okouří**. Pak si stoupne opět před svatý prestol.

Věřící zpívají: Ať naplněna jsou ústa naše opěvováním slávy tvé a chválením tebe, ó Pane, že jsi uznal nás za hodné účastniti se svatých tvých Božských, nesmrtelných a oživujících Tajin. Zachovej nás v posvěcení svém, abychom po celý den učili se pravdě tvé. Alleluja, alleluja, alleluja.

Diákon vychází severními dveřmi z oltáře a postaviv se před svaté dveře, říká děkovnou ektenii. Kněz skládá svatý antimins.

Děkovná ektenie

Povzneme se! Přijavše Božské, svaté, přecisté, nesmrtelné, nebeské a oživující strašné Tajiny Kristovy, důstojně děkujeme Hospodinu.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodatí svou.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Kristovy Krve. Když je Tělo Kristovo napojeno Krví, ukládá kněz Beránka na vhodné místo (např. na zlatou či stříbrnou misku nebo do druhého kalicha apod. Schvaluje se dnes i skleněná miska či nádoba; pokud svaté Dary spočívají na jiném kovu, než je zlato, klade se pod ně čistý papír.) Beránka nechává zářez vzhůru a dbá na to, aby k němu měl přístup vzduch a mohl vysychat bez poškození. Pokud zůstává Beránek v suchém kalichu, stačí jej přikrýt ubrouskem, jestli jej kněz vloží do darochranitelnice, musí zajistit její větrání. Když jsou všechny posvěcené Beránky napojeny Krví Kristovou a uloženy, pokračuje kněz v liturgii jako obvykle – připravuje svaté Dary pro přijímání věřících atd.

Příprava před liturgií předem posvěcených Darů

Sloužící duchovenstvo se připravuje stejně jako před každou liturgií. Liturgii má předcházet čtení velkopostní 3., 6. a 9. hodinky. Ke konci 9. hodinky, po modlitbě „Pane a Vládce života mého...“ a poklonách, se sloužící duchovenstvo modlí přípravné modlitby před ikonostasem jako obvykle – s tou výjimkou, že se nekoná modlitba představeného: „Hospodine, vztáhni ruku svou...“ (Tato modlitba totiž souvisí s přinášením nekrvavé oběti, a ta se při této liturgii nekoná.) Pak vcházejí do oltáře a líbají svatý prestol. Oblékají bohoslužebná roucha tmavé barvy a při požehnání jednotlivých částí roucha se neříkají obvyklé modlitby, nýbrž pouhé: „**K Hospodinu modleme se.**“ Umývání rukou se děje s obvyklou modlitbou. Proskomidie odpadá. Nutno připravit si na žertveníku víno a vodu; případně je lze už teď vlévat do kalicha (bez modlitby, kněz jen rukou požehná). Někteří kladou diskos vpravo a kalich vlevo (podobně i po velkém vchodu, ale většinou se dávají stejně jako při obvyklé liturgii); diskos je však vhodné si připravit na prestol. Na prestole by měly být připraveny lžička a kopí.

Okouřování před liturgií se nekoná. Před samotným začátkem liturgie se kněz (s diákonem) **tříkrát klaní před svatým prestolem** a pokaždé praví: „Bože, očistiž mne hříšného a smiluj se nade mnou.“ (Modlitby „Králi nebeský,“ a „Sláva na výsostech Bohu,“ se neříkají.) Načež kněz políbí evangelium a prestol (diákon jen prestol a po požehnání od kněze vychází na solej). Královská brána je zavřena (opona se rozhrnuje na začátek a zůstává tak až do konce velké ektenie; zatahuje se na čtení kathismy, kdy se připravuje, uctívá a přenáší svatý beránek, odhrnuje se jen na malé ektenie a po ukončení čtení 18. kathismy. Světelné modlitby a velká ektenie bývají na soleji. Slouží-li kněz bez diákona, chodí někteří říkat malé ektenie na solej; většina je ale říká v oltáři před prestolem.

Звезда Дискаос Св. Чаша Ковшъ на Баклицъ Губка

Liturgie předem posvěcených Darů

Část pro katechumeny

Diákon: Požehnej, vладыko!

Kněz bere do rukou Evangeliář: **Blahosloveno budiž království Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův.**

Věřící: Amen

Při počátečním ohlasu činí kněz s Evangeliářem kříž nad svatým prestolem jako na začátku jiné liturgie.

Pokud se před liturgií nečetly hodinky, pak by se nyní mělo konat celé „začínání obvyklé“ („Sláva tobě, Bože...“ „Králi nebeský“ až po „Otče náš“ s ohlasem kněze: „**Neboť tvé jest Království...**“ Amen. Hospodi, pomiluj. (12x) »Sláva... I nyní...«) V případě, že jsou hodinky přečteny, následuje nyní ihned:

Věřící: Pojdte, pokloňme se Králi našemu Bohu. Pojdte, pokloňme se a padněme před Kristem, Králem naším Bohem. Pojdte, pokloňme se a padněme před samým Kristem, Králem a Bohem naším.

Žalmista čte 103. (104.) žalm.

Diákon se vrací do oltáře, kněz vychází na solej před královskou bránu a čte potichu 4., 5., 6. a 7. světelnou modlitbu večerní:

4. Ty, jenž jsi od svatých mocností oslavován neumlkajícími písněmi a neustálým chvalořečením, naplň též naše ústa chválením tebe, abychom vyvýšili jméno tvé svaté. Popřej nám mít účast a dědictví se všemi, kdož se vpravdě bojí tebe a přikázání tvá zachovávají; na přímluvy svaté Bohorodice a všech svatých tvých. — Neboť tobě náleží všechna sláva, čest a klanění, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

5. Hospodine, Hospodine, který v ruce své přečistě vše držíš, k nám jsi shovívavý a rmoutíš se nad poklesky našimi, pomni sli-

Před svatým přijímáním věřících kněz (nebo diákon) **stane s kalichem ve svatých dveřích, pozdvihuje kalich se svatými Tajinami před lidem a zvolá:**

bázní Boží a u víře přistupte!

Věřící zpívají první polovinu hymnu: Blahoslaviti budu Hospodina každého času; vždycky budiž chvála jeho v ústech mojih!

Všichni věřící učiní hlubokou (zemní) poklonu před kalichem se svatými Tajinami a zůstanou klečet. Ti, kteří jsou připraveni ke svatému přijímání, klečí pod solejí před knězem připraveným podávat svaté Tajiny všem řádně připraveným pravoslavným křesťanům.

Poté se pod kalichem společně jedním hlasem modlí poslední a hlavní modlitbu před svatým přijímáním (žalmista ji pomalu a výrazně předříkává):

Věřím, Pane, a vyznávám, že ty jsi vpravdě Kristus, Syn Boha živého, jenž jsi přišel na svět spasit hříšníky, z nichž první jsem já ...

Věřící, kteří budou přijímat, po pokloně vstanou, přistupují jeden po druhém, drží ruce na prsou. Tak přijímá každý Božské Tajiny. Kněz podáváje přijímání, každému hlásá:

Přijímá služebník Boží (jméno) drahocenné a svaté Tělo a Krev Pána a Boha i Spasitele našeho Ježíše Krista na odpuštění hříchů a k životu věčnému. Amen.

Diákon (nebo přísluhující) přidrží mezi kalichem a ústy přijímajícího rozprostřený iliton, jímž pak každému ihned po přijímání osuší ústa. Přijímající poté políbí svatý kalich dole, a poodstoupiv, pokloní se a pokřičuje; pak odchází. Podobně i ostatní přijímající.

Při přijímání věřících se nezpívá nic, nebo se pomalu opakuje celý hymnus: Blahoslaviti budu Hospodina každého času... Chléb nebeský a kalich života okuste...

Po ukončení přijímání věřících **odchází kněz do oltáře** a postaví svatý kalich na svatý prestol. Diákon rovněž odejde do oltáře. Není-li přijímajících, diákon ihned po slovech: „S bázní Boží...“, odevzdá svatý kalich knězi, který jej postaví na svatý prestol.

Aby nebylo mně v soud nebo zatracení přijímání svatých tvých Tajin, ó Pane, ale k uzdravení duše i těla.

A tak přijímají kněz i diákon Tělo a Krev Páně, jež drží na rukou, s bázní a pevnou vírou. Pak vezme kněz houbičku a otírá si dlaň se slovy:

Sláva tobě, Bože! (Třikrát)

Políbiv pak hubku, klade ji na obvyklé místo, načež bere oběma rukama svatý kalich (drží zároveň iliton, liturgický ubrousek), pije z něj, aniž by při tom cokoliv pravil. Poté si osuší ilitonem ústa a okraj svatého kalicha a staví jej zpět na svatý prestol. Pojí z antidoru, umývá si ruce a ústa, stane opodál a čte děkovnou modlitbu po svatém přijímání:

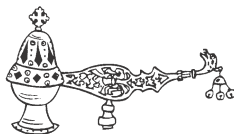

Děkujeme tobě, Spasiteli všech a Bohu za všechno, co jsi nám dobrého udělil, i za přijímání svatého Těla a Krve Krista tvého. A modlíme se k tobě, lidumilný Vládce: Zachovej nás pod záštitou křídel svých a dej nám, abychom až do posledního vydechnutí svého důstojně přijímali svátosti tvé k osvětlení duše i těla a k dědictví království nebeského.

Diákon v tuto chvíli z kalicha nepije, ale činí to až po zaambonové modlitbě při spotřebovávání zůstalých částíček svatých Tajin.

Pokud kněz slouží bez diákona, tak ani on po přijímání svatých Tajin nepije z kalicha (a nepožívá ještě antidor), ale činí to po ukončení liturgie při spotřebovávání zbylých svatých Tajin.

Diákon (nebo kněz) vezme po přijímání svatý diskos, drží jej nad kalichem a **ponořuje částěčky svatých Tajin do obsahu kalicha**, nic při tom nepraví. Před tím je vhodné rozdělit částice „Ni“ a „Ka“ dle počtu přijímajících věřících. Houbičkou opatrně shrne z diskosu do kalicha všechno, co na diskosu zbylo. Svatý kalich pokrývá ilitonem. (Hvězdici a pokrovce složí na diskos.) Pak se třikrát pokloní a otevírá svaté dveře. Kněz mu podává kalich.

tování svých a milosrdenství svého; navštiv nás dobrotou svou a dej, abychom milostí tvou po zbytek tohoto dne unikli rozličným úkladům zla a zachovej neposkvrněným život náš blahodátí přesvatého Ducha svého. — Milostí a lidumilností jednorozeného Syna svého, s nímž veleben jsi s nejsvětějším a blahým a oživujícím Duchem svým, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

6. Bože veliký a podivuhodný, který spravuješ všechno s nevýslovnou dobrotou a bohatou prozřetelností a který jsi pozemská dobra nám daroval, svěřil nám slíbené království a dobrodiními svými ukázal nám cestu, jak se varovati zla v uplynulé části tohoto dne; dej, ať také zůstatek času strávíme bez hříchu a před svatou slávou tvou oslavujeme tebe, jediného dobrého a lidumilného Boha našeho. — Neboť tys Bůh náš, a tobě slávu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

7. Bože veliký a vznešený, který jediný jsi věčný a přebýváš ve světle nepřístupném, který jsi všechno moudře stvořil, oddělil světlo od tmy a slunci ustanovil, aby vládlo ve dne, měsíci a hvězdám pak, aby vládly v noci, a který jsi nás hříšné učinil hodnými přiblížit se také tohoto dne s vyznáním před tvář tvou a přinést ti tobě večerní slavosloví; sám, Lidumile, řídíš modlitbu naši, aby se vznášela k tobě jako kadidlo, a přijmi ji jako vůni příjemnou. Dej, ať přítomný večer a následující noc jsou pokojny. Oděj nás zbrojí světla, vysvoboď nás od hrůz nočních a ode všeho, co se v noci plíží; uděl nám spánek, jež jsi nám k osvěžení daroval, prostý ďábelských preludů. Sám, Vládce, Dárce dobra, dej, abychom na ložích svých s dojetím v noci pamatovali svatého jména tvého, a jsouce osvětleni naučením přikázání tvých, povstali s duchovní radostí k oslavě dobroty tvé a milosrdenství tvému přinášeji prosby a modlitby za hříchy své a všeho lidu tvého, jež na přímluvy svaté Bohorodice navštiv milostí svou. — Neboť dobrotivý a lidumilný Bůh jsi ty, a tobě chválu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Žalmista čte žalm 103. (104.)

Žalm Davidův o stvoření světa

Dobrořeč, duše má, Hospodinu. Hospodine, Bože můj, tys nadevše veliký. Oděn jsi ve slávu a velebnost. Světlem oblékáš se jako rouchem. Nebesa rozestíráš jako kůži *stanovou*. Shromažďuješ vody u sebe ve výšinách. Oblaka používáš jako svůj vůz, na perutích větru kráčíš. Anděly své utvořil jsi jako *vanutí* vichru a služebníky tvé jako plamen ohnivý. Založil jsi zemi na *pevných* základech jejích a nepohne se na věky věkův. Propast ji halí jako roucho; nad horami stály vody. Jak jsi jim pohrozil, rozeběhly se; rachot hromu tvého je zaplašil. Zdvíhají se *vlny jako* hory a klesají *jako* roviny na místo, jež jsi jim určil. Meze jsi jim položil, které nepřekročí, nevrátí se, aby přikryly zemi. Určuješ pramenům v roklicích *uvěřet*, aby mezi horami vody tekly; napájejí všelikou zvířenu polní, divocí osli z nich ukojí žízeň svou. U nich má své hnízdo ptactvo nebeské, mezi skalami šveholíci. Svlažuješ hory se své klenby, plody díla tvého nasycuje se země. Trávě dáváš růsti pro dobytek, jakož i bylinám pro potřebu lidí, abys tak vyvodil chléb ze země. Víno rozveseluje srdce člověka, takže *jeho* obličej září *jako pomazaný* olejem. Chléb pak srdce člověka posiluje. Dosyta pítí mohou polní stromy i cedry libánské, kteréž *Bůh* sázal; tam staví si ptactvo hnízda svoje, čapí hnízdo jim vévodí. Vysoké hory patří kozorožcům, skály pak jsou útočištěm zajícům. *Bůh* učinil měsíc, by časy *odměřoval*; slunce ví, kdy dlužno mu zapadati. Přivádíš tmu, i nastává doba noční; v té se hýbají všechna zvířata lesní; lvi řvou po kořisti, žádajíce na Bohu pokrm sobě. Vzešlo slunce, a sbírají se znovu a do doupat se ukládají. *Tu pak* vychází člověk k dílu svému, aby pracoval až do večera. Jak vznešená jsou díla tvá, Hospodine! Všechno jsi moudře učinil. Plna je země tvorstva tvého. Moře tu velké a širé; v něm nesčíslný počet havěti, živočichů malých i velkých. Tam proplouvají koráby a drak, jehož jsi stvořil, abys ho ponížil. Všechno od tebe očekává, že jim dáš pokrm v čas příhodný. Ty dáváš jim, a oni berou; otvíráš ruku svou, a všichni jsou naplnění blahem. Odvrátíš-li však tvář svou, děsí se; odnímáš-li jim ducha, ztrácejí se a navracejí se v hlínu svou. Pošleš ducha svého, utváření jsou opět, a *tak* obnovíš tvář země. Sláva Hospodinova budiž na věky. Radost má ze svých skutků Hospodin. Pohlédne na zemi, a začne se třást; dotkne se hor, a kouří se z nich. Zpívati budu Hospodinu po celý život svůj; chváliti budu Boha svého, dokud žíti budu. Kéž se mu líbí rozjímání moje, já pak radovati se budu v Hospodinu. Kéž by vymizeli hříšníci ze země, a bezbožníci – aby již nebyli! Dobrořeč, duše má, Hospodinu! Slunce ví, kdy dlužno mu zapadati, přivádíš tmu, i nastává doba noční. Jak vznešená jsou díla tvá, Hospodine! Všechno jsi moudře učinil.

»Sláva... I nyní...«

Alleluja, alleluja, alleluja. Sláva tobě, Bože! (Třikrát)

Kněz pak říká: Diákone, přistup!

Diákon přistoupiv, pokloní se zbožně, prosí za odpuštění a pokládá pravou ruku dlaní vzhůru na levou dlaň se slovy:

Hle, přistupuji ke Kristu, nesmrtelnému Králi a Bohu našemu. Podej mi, vладыko, drahocenné a svaté Tělo a Krev Pána a Boha i Spasitele našeho Ježíše Krista.

Kněz pak (rozpůliv předtím opatrně částici „Chs“) vezme svatý Chléb, klade jej diákonovi na dlaň a praví:Diákonovi (**jméno**) podává se drahocenné a svaté a přecistě Tělo a Krev Pána a Boha i Spasitele našeho Ježíše Krista, na odpuštění hříchů a k životu věčnému.

Diákon, políbiv ruku podávající mu svaté Tajiny, přijímá svatý Chléb (na složené dlaně) a odchází zpět, stane ze severní strany svatého prestolu; tam, skloniv hlavu, modlí se spolu s knězem: Věřím, Pane, a vyznávám...

Kněz se slovy: „Hle, přistupuji...“ se klaní a vezme druhou polovinu předtím rozlomené části „Chs“ svatého Chleba, vloží si ji na pravou dlaň, řka:**D**rahocenné a přesvaté Tělo a Krev Pána a Boha i Spasitele našeho Ježíše Krista podává se mně, (nehodnému) knězi (**jméno**), na odpuštění hříchů mých a k životu věčnému.**A skloniv hlavu, modlí se (společně s diákonom či ostatními duchovními):****V**ěřím, Pane, a vyznávám, že ty jsi vpravdě Kristus, Syn Boha živého, jenž jsi přišel na svět spasit hříšníky, z nichž první jsem já. Věřím také, že toto jest samo přecistě Tělo tvé a toto jest sama drahocenná Krev tvá; i modlím se proto k tobě: Smiluj se nade mnou a odpusť mně hříchy mé úmyslné i neúmyslné, jichž slovem či skutkem, vědomě i nevědomě jsem se dopustil, a učiň mne hodným neodsouzeně přijmouti přecistě tvé Tajiny na odpuštění hříchů a k životu věčnému.**A dále:** Za účastníka večere své tajemné, Synu Boží, přijmiž mne dnes; neboť nezjevím tajemství nepřátelům tvým, aniž políbení tobě dám jako Jidáš, ale jako onen lotr vyznávám tebe: Rozpomeň se na mne, Pane, v království svém.

Kněz poodhrne aer a s bázní vztahuje pod aerem ruku ke svatému Chlebu; diákon zvolá:

Pozor mějme!

Kněz pak jen zlehka **dotýká se zbožně svatého Chleba**, volá se skloněnou hlavou:

Předem posvěcené, svaté svatým.

Pozdvihování Beránka, jak to bývá při plné liturgii, se nečiní. Poté kněz opatrně odkládá aer a hvězdici z diskosu, načež vezme svatý Chléb do rukou a připravuje se k jeho rozdrobení.

Věřící: Jeden Svatý, jeden Pán, Ježíš Kristus, k slávě Boha Otce. Amen.

Věřící zpívají **zpěv ke svatému přijímání**: „Okuste a vizte, jak dobrý jest Hospodin! Alleluja...“

(A dále, jak se to náleží dle památky světce dne či chrámu, pokud se mu četlo evangelium). Následují kající tropary (viz např. GS 494/402). Pak se mohou číst např. modlitby před svatým přijímáním či kající modlitby. Při těchto modlitbách mohou věřící klečet.

Kněz v průběhu jejich zpěvu rozlamuje předem posvěceného Beránka, čili drahocenné Tělo napojené svatou Kristovou Krví, a přijímá. Postupuje se takto:

Diákon vchází jižními dveřmi do oltáře a postaviv se po pravici kněze, držícího svatý Chléb, praví:

Rozdrob, vладыko, svatý Chléb!

Kněz rozlamuje svatý Chléb opatrně a zbožně na čtyři části a dý:

Drobí a rozděljuje se Beránek Boží, jenž se drobí a nedělí, povždy se požívá a nikdy neubývá, ale přijímající posvěcuje.

Kněz, vzav svrchu ležící část „Iis“, **vkládá ji do kalicha**. Nic při tom nehovoří. **Pak požehná vroucí vodu a diákon ji beze slov vlévá do kalicha**. Na to se diákon postaví poblíž. Kněz rozděljuje část Beránka „Chs“ na tolik částí, kolik bude přijímat duchovních.

Slouží-li kněz s diákonem, odchází kněz po přečtení světelných modliteb do oltáře, zatímco diákon vychází, aby po ukončení čtení 103. žalmu pronášel velkou ektenii. Neslouží-li diákon, zůstává kněz před královskou bránou a pronáší tam velkou ektenii.

Ektenie velká

Diákon: **V** pokoji k Hospodinu modleme se!

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Za pokoj shůry a spásu duší našich k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Za mír celého světa, za blaho svatých církví Božích a za sjednocení všech k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Za svatý chrám tento a za vcházející v něj s vírou, zbožností a bázní Boží k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Za vладыku našeho metropolitu (**jméno**) [za vладыku našeho (archi-) episkopa (**jméno**)], za důstojné kněžstvo, diákonstvo v Kristu, za veškeré duchovenstvo a lid k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Za vlast naši a její představitele k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Za město toto [vesnici tuto, svatý monastýr tento], za všechna města a země i za ty, kteří podle víry v nich žijí, k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Za příznivé počasí, za hojnost plodů zemských a za pokojné časy k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Za cestující po zemi, vodě i vzduchem, za nemocné, trpící, zajaté a za spásu jejich k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Abychom vysvobozeni byli od všelikého soužení, hněvu a nouze, k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodati (milostí) svou.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Nejsvětější, nejčistší, nejblahoslovenější a slavné Vládkyně naší, Bohorodice a vždycky Panny Marie se všemi svatými pamětlivi jsouce, sami sebe i druh druhá i veškeren život náš Kristu Bohu poručme.

Věřící: Tobě, Hospodine.

Kněz: Neboť tobě náleží všeliká sláva, čest a klanění, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Diákon se uklání a odchází do oltáře. Žalmista začíná číst první část 18. kathismy. **Zatahuje se opona.** (Někde je zvykem, že v průběhu čtení kathismy včetně pronášení malých ektení je opona neustále zatažena.)

Kněz v tom čase vykoná poklonu před svatým prestolem, vezme Evangeliař a postaví jej za antimins. Poté rozloží antimins. Diákon přinese z žertveníku diskos a postaví jej na antimins. Kněz **vyjme posvěceného Beránka z darochranitelnice** (nebo jiné nádoby, kde je uložen) a s bázní jej **pokládá na diskos** (pečetí nahoru). Použije k tomu kopí a lžičku. Diákon postaví před posvěcené Dary svíce. Kněz (i diákon) poté učiní zemní (nebo hlubokou) poklonu. Pak hned čte kněz první světelnou modlitbu.

Žalmista čte **18. kathismu** žaltáře.

Kathisma je rozdělena na tři části čili „slávy“. Při čtení kathismy je po každé „slávě“ malá ektenie.

Kněz žehnaje lid: Pokoj všem!

Věřící: I duchu tvému.

Diákon: Skloňte hlavy své před Hospodinem.

Věřící se klaní: Před tebou, Hospodine.

Kněz se tiše modlí:

Bože, jediný dobrotivý a milosrdný, jenž na výsostech přebýváš a k poníženým shlížíš! Shlédni milosrdným okem na veškeren lid svůj a opatruj ho; a všechny nás učiň hodny neodsouzeně přijmout oživující tyto Tajiny tvé; neboť před tebou sklonili jsme hlavy své, očekávající od tebe hojné milosti.

Kněz: Blahodati a slitovností i lidumilností jednorozenného Syna svého, s nímž blahosloven jsi, spolu s přesvatým, blahým a oživujícím Duchem svým, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Zatahuje se opona.

Kněz se tiše modlí:

Slyš nás, Pane Ježíši Kriste, Bože náš, ve svatém sídle svém a na prestole slávy království svého, a přijď posvětit nás, jenž nahoře s Otcem na trůně sedíš a zde s námi neviditelně spolupřebýváš, a rač milostivě vladařskou rukou svou podat přečisté Tělo své a drahocennou Krev nám, a skrze nás lidu všemu.

Zatímco se kněz takto modlí, diákon, stojící před svatými dveřmi, se opasuje orarem křížem přes prsa. Pak se oba klaní a říkají tiše na svém místě:

Bože, očistiž mne, hříšného, a smiluj se nade mnou.

(Třikrát. Přitom se pokaždé pokřizují a ukloní.)

Za to, co je dobré a užitečné duším našim, a za mír světa Hospodina prosme.

Věřící: Dejž, ó Pane! (Dejž, Hospodine.)

Abychom ostatní čas života svého v pokoji a pokání skončili, Hospodina prosme.

Věřící: Dejž, ó Pane! (Dejž, Hospodine.)

Za křesťanské skonání života našeho, bez bolesti, bez zahanbení, v pokoji a za dobré zodpovídání se na hrozném soudu Kristově prosme.

Věřící: Dejž, ó Pane! (Dejž, Hospodine.)

Sjednocenost ve víře a účastenství Ducha Svatého vyprosivše, sami sebe i druh druhů i veškeren život náš Kristu Bohu poručme.

Věřící: Tobě, Hospodine. (*Sem je možno přenést modlitbu ze str. 34*)

Kněz hlasitě se vzhůru vztaženými rukama: **A** učíš nás hodny, Vládce, abychom s důvěrou a neodsouzeně směli vzývatí tebe, nebeského Boha Otce a říkati:

(*Na Otčenáš je možno pokleknout.*)

Lid: Otče náš, jenž jsi na nebesích! Posvěť se jméno tvé, přijď království tvé, buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dejž nám dnes a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme viníkům našim, a neuvodň nás v pokušení, ale zbav nás od zlého.

Kněz: **N**eboť tvé jest království, moc i sláva, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Žalm 119. (120.)

Píseň stupňová

K Hospodinu v soužení svém jsem volal, a On mne vyslyšel. Hospodine, vysvoď moji duši od rtů nespravedlivých i od jazyka lstivého. Co ti přinese nebo co tě stihne za jazyk lstivý? Střely naostřené bojovníka silného s uhlím řeřavým. Běda mně, neboť dlouží se doba mého vyhnanství, usadil jsem se v sídlech kedařenských. Dlouho je zde duše moje cizincem; s těmi, kteří nenávidí pokoj, žil jsem v míru. Když jsem pak s nimi hovořil, oni mne bezdůvodně napadali.

Žalm 120. (121.)

Píseň stupňová

Pozdvihuji oči své k horám, odkudž přijde pomoc má. Pomoc má jest od Hospodina, který učinil nebe i zemi. Nedopustí, aby zakolísala noha tvá, neboť nezdřímne Ochránce tvůj. Hle, nezdřímne, aniž bude spát Ochránce Israele. Hospodin tě opatruje, Hospodin je tvá zástita po pravici tvé. Za dne tě Slunce nesežehne, ani ti neublíží Luna v noci. Hospodin tě střeží od všelikého zla; duši tvou střeží Hospodin. Hospodin ochrání tvé vcházení i vycházení, od nyní až na věky.

Žalm 121. (122.)

Píseň stupňová

Veselil jsem se, když mi řekli: »Do domu Hospodinova půjdeme.« A již stojí nohy naše v síních tvých, Jerusaleme. Jerusaleme je vzdělán na podobu města, jehož domy jsou spojeny v jeden celek. Tam totiž vstupují pokolení, pokolení Hospodinova, dle zjevení Israele, chválit jméno Hospodinovo. Tam postaveny jsou stolce soudné, trůny v domě Davidově. Tedy prostě za pokoj pro Jerusaleme a za hojnost těm, kdo jej milují! Budiž pokoj v tvrzích tvých a blahobyt v palácích tvých! Kvůli bratrům svým a bližním svým přáti ti budu pokoj. Pro dům Hospodina Boha našeho usilovat budu o dobro pro tebe.

Žalm 122. (123.)

Píseň stupňová

K tobě pozdvihuji oči své, jenž na nebesích přebýváš. Hle, jako oči sluhů upřeny jsou na ruce pánů svých, jako oči služebnice na ruce paní své, tak zraky naše k Hospodinu, Bohu našemu, dokud se neslituje nad námi. Smiluj se nad námi, Pane, smiluj se nad námi, neboť přesyceni jsme potupou. Zcela je již naplněna duše naše posměchem blahobytných a pohrdáním pyšných.

Žalm 123. (124.)

Kdyby Hospodin s námi nebyl — nechť nyní dí Israel — vždyť kdyby Hospodin s námi nebyl, když lid povstal proti nám, zaživa by nás tehdy zhltil; když vzplál

hněv jejich na nás, tehdy by nás voda zatopila. Leč prošla proudem vody duše naše. Duše naše přešla přes valící se vody nespoutané. Blahoslaven Hospodin, který nás nevydal za kořist zubům jejich! Duše naše vyvázla — jako ptáče z osidla lovice; síť se protrhla a my jsme vysvobozeni! Pomoc naše je ve jménu Hospodinově, který učinil nebe i zemi.

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Alleluja, alleluja, alleluja, sláva tobě, Bože! (Třikrát)

Kněz potichu čte první světelnou modlitbu večerní:

1. Hospodine slitovný a milostivý, dlouhoshovívavý a mnohomilostivý, vyslyš modlitbu naši a přijmi hlas prosby naší, učin s námi znamení dobré — uveď nás na cestu tvou, abychom kráčeli v pravdě tvé. Dej radost srdcím našim, aby se bála svatého jména tvého, protože veliký jsi ty a tvoříš divy. Ty jsi Bůh jediný a není mezi bohy žádný jiný podobný tobě, Hospodine, — mocný ve svém milosrdenství a dobrotivý v síle své, který pomoc, útěchu a spásu dáváš všem, kdož doufají ve jméno svaté tvé. — Neboť tobě náleží všeliká sláva, čest a klanění, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

1. malá ektenie

Po ukončení čtení první části 18. kathismy kněz nebo diákon říká malou ektenii. Diákon vychází na solej před královskou bránu a pronáší:

Opět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodatí svou.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Nejsvětější, nejčistší, nejblahoslovenější a slavné Vládkyně naší, Bohorodice a vždycky Panny Marie se všemi svatými pamětlivi jsouce, sami sebe i druh druhů i veškeren život náš Kristu Bohu poručme.

Věřící: Tobě, Hospodine.

hříchy naše a nevědomosti lidské. Sám, neviditelný Králi, jenž činíš veliké a nevyzpytatelné, slavné i zvláštní věci, jichž počtu není, shlédni na nás, nehodné služebníky své, kteří stojíme před svatým tímto obětním stolem jako před cherubínským tvým trůnem, na němž jednorozený tvůj Syn a Bůh náš spočívá v předložených hrozivých Tajinách. Zbav nás a věrný lid svůj všeliké nečistoty, posvěť duše a těla nás všech neodňatelným posvěcením, abychom s čistým svědomím, nezahanbenou tváří a osvitěným srdcem přijímali Božské tyto svátosti a jimi jsouce oživeni, sjednotili se se samým Kristem tvým, pravým Bohem naším, jenž pravil: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“ Abychom tím, že vstoupí do nás a usídli se v nás Slovo tvé, Hospodine, stali se chrámem nejsvětějšího a uctívaného tvého Ducha, zbaveni byli všelikého ďáblského úkladu, působícího skutkem nebo slovem nebo myšlenkou, a abychom obdrželi zaslíbená nám blaha se všemi svatými tvými, kteří od věků tobě se zalíbili.

(Slouží-li kněz bez diákona, může tuto modlitbu číst nahlas před Otčenášem nebo tiše ihned po zvolání: „Předem posvěcené, svaté svatým.“)

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodatí (milostí) svou.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Abychom celý večer dokonale, svatě, pokojně a bez hříchů strávili, Hospodina prosme.

Věřící: Dejž, ó Pane! (Dejž, Hospodine.)

Za anděla pokoje, věrného vůdce, ochránce duší a těl našich, Hospodina prosme.

Věřící: Dejž, ó Pane! (Dejž, Hospodine.)

Za odpuštění a prominutí hříchův a poklesků našich Hospodina prosme.

Věřící: Dejž, ó Pane! (Dejž, Hospodine.)

Věřící po vchodu do oltáře vstanou a zpívají pak druhou část hymnu:

S vírou a láskou přistupme, abychom se stali účastníky života věčného. Alleluja, alleluja, alleluja.

P

Následuje modlitba ct. Efréma s třemi poklonami:

ane a Vládce života mého, chraň mne od ducha lenosti, zklíčenosti, panovačnosti a prázdnomluvnosti. †

Ducha pak čistoty, pokory, trpělivosti a lásky uděl mi, služebníku svému. †

Ó Pane a Králi, dejž, abych viděl providění svá a neodsuzoval bratra svého, neboť tys blahosloven na věky věkův. Amen. †

Po třech poklonách se **zavírají svaté dveře a opona se zatahuje** do poloviny. Diákon vychází na své obvyklé místo pronášet ektenii.

Prosebná ektenie

Kněz či diákon: Vykonejme večerní modlitbu naši k Hospodinu.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Za předložené a předem posvěcené drahocenné Dary k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Aby lidumilný Bůh náš, přijav je na svatý nadnebeský a duchovní oltář svůj jako příjemnou vůni duchovní, seslal nám Božskou blahodát a dar Svatého Ducha, modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Abychom vysvobození byli od všelikého soužení, hněvu a nouze, k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Kněz říká modlitbu po přenesení svatých Darů a před přijímáním:

Bože nevýslovných a neviditelných tajů, u něhož jsou skryty veškeré poklady moudrosti a poznání! Ty jsi nám zjevil řád služby této a z hojné lidumilnosti své ustanovil nás hříšné, abychom přinášeli tobě dary a oběti za

Kněz: **N**eboť tvá jest vláda a království i moc a sláva, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Diákon se uklání a odchází do oltáře. Žalmista čte druhou část kathismy. Kněz v tom čase učiní poklonu před svatým prestolem, na němž jsou předem posvěcené Dary, a **tříkrát okuřuje svatý prestol** ze všech stran; diákon chodí naproti němu se svící. Pak učiní oba zemní (nebo hlubokou) poklonu a kněz čte druhou světelnou modlitbu večerní.

Žalmista pokračuje ve čtení 18. kathismy. Nyní čte druhou „slávu“.

Žalm 124. (125.)

Píseň stupňová

Kdož doufají v Hospodina, jsou jako hora Sion; nepohne se na věky, kdo žije v Jerusalemě. Hory jsou kolem něj, Hospodin je okolo lidu svého, od nyní až na věky. Neboť neponechá Hospodin žezlo hříšníků nad údělem spravedlivých, aby snad nevztáhli spravedliví k nepravostem rukou svých. Dobře čiň, Hospodine, lidem dobrým a těm, kteří jsou srdce upřímného. Avšak ty, kteří se odklonili k chytráctví potrestá Hospodin s těmi, kteří páší nepravosti; pokoj Israeli!

Žalm 125. (126.)

Píseň stupňová

Když Hospodin navrátil zajatce sionské, jak jsme se radovali! Tehdy naplnila se veselím ústa naše a jazyk náš jásal; tehdy se říkalo mezi národy: »Veliké věci s nimi učinil Hospodin!« Veliké věci s námi učinil Hospodin, *proto* jsme se radovali. Navrať, Hospodine, naše zajaté, *přiveď je* jako dešťový příval *hnaný* jižním větrem. Ti, kdo sejí se slzami, s veselím budou žnouti. Chodí, jdouce s pláčem, rozsévající semena svá; *potom* však vrátivše se, přijdou radostně sbírat snopy své.

Žalm 126. (127.)

Píseň stupňová (Šalomounova)

Nestaví-li dům Hospodin, marně se namáhají stavitelé; nechrání-li město Hospodin, marně bdí stráž. Nadarmo vstáváte časné z rána; vstanete po *nočním* vysedávání a jíte chléb trápení, zatímco svým milovaným dopřává Bůh spánku. Hle, dědictvím Hospodinovým jsou synové, odměnou *Jeho* je plod lůna. Čím jsou střely v ruce silného *bojovníka*, tím jsou synové vyhnanců. Blažený ten, jenž skrze ně splnil přání své; nebude zahanben, když se přít budou v bráně s nepřáteli svými.

Žalm 127. (128.)*Píseň stupňová*

Blahoslaven každý, kdo se bojí Hospodina a chodí po cestách Jeho. Z práce rukou svých živiti se budeš, blahoslaven budeš a dobře se ti povede. Manželka tvá bude jako réva plodná *pnoucí se* po stěnách domu tvého; synové tví jako výhonky olivové okolo stolu tvého. Hle, takové požehnání bude mít muž bojící se Hospodina! Požehná ti Hospodin se Sionu a budeš vidět blaha Jerusalema po všechny dny života svého. Spatříš syny synů svých. Pokoj Israeli!

Žalm 128. (129.)

Často mne napadali od mladosti mé, ať teď řekne Israel; mnohokrát na mne dotírali již od mladosti mé, avšak nepřemohli mne. Po hřbetě mi „tančili“ hříšníci, rozmnožující nepravosti své. Hospodin je spravedlivý — stal šije hříšníků. Ať se zastydí a zpět vrátí všichni, kdo nenávidí Sion! Nechtě jsou jako tráva na zdech, která usychá dříve, než bývá vytržena. Ten, kdo ji trhá, ruce si nenaplní, ani náruč svou, kdo sbírá snopy. A neřekne jim kolemjdoucí: »Požehnání Hospodinovo na vás! Žehnáme vám ve jménu Páně!«

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Alleluja, alleluja, alleluja, sláva tobě, Bože! (Tříkrát)

Kněz potichu čte **druhou světelnou modlitbu** večerní:

2. Hospodine, ve hněvu svém nás netrestej a ve svém rozhorlení nás nekárej; ale nakládej s námi dle milosrdenství svého, lékaři a uzdraviteli duší našich. Uveď nás do přístaviště vůle své. Osvět oči srdcí našich k poznání pravdy tvé a popřej nám, abychom zbytek tohoto dne i celý věk života svého strávili pokojně a bez hříchu, na přímluvy svaté Bohorodice i všech svatých. — Neboť tvá jest vláda a království i moc a sláva, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Věřící zpívají místo Cherubinské písně první polovinu hymnu:

Nyní mocnosti nebeské neviditelně s námi konají službu, neboť vchází Král Slávy. Hle, tajemná žertva, vykonaná, nesena jest ve slávě. (Tříkrát)

Diákon vchází do oltáře jižními dveřmi, otevírá královskou bránu, bere si od kněze požehnání kadidla a **okuřuje** svatý prestol, žertveník a kněze (a dále ikonostas a chrám ze soleje). Následně koná s knězem poklony a oba se **modlí s pozdviženými rukama**:

Nyní mocnosti nebeské neviditelně s námi konají službu, neboť vchází Král Slávy. Hle, tajemná žertva, vykonaná, nesena jest ve slávě. S vírou a láskou přistupme, abychom se stali účastníky života věčného. — Alleluja, alleluja, alleluja.

(Tříkrát)

Pak se spolu **tříkrát** pokloní před prestolem (kněz políbí antimins, diákon okraj prestolu) a **odebírají se k žertveníku**. Zde se společně modlí: „Bože, očistiž mne hříšného.“ Kněz činí zemní poklonu před svatými Dary, okouří je a kadidelnici odevzdá diákonu. Pak položí aer na levé rameno diákona (podle starší tradice si kněz pokrývá aerem hlavu), sám **vezme pravou rukou diskos** a drží je na hlavě (nebo na úrovni čela), **levou rukou drží kalich před hrudí** a vycházejí na velký vchod. Diákon kráčí před knězem pozpátku a okuřuje přenášené svaté Dary. Pokud není diákon, nese kadidelnici a svíci přísluhující, kráčeje pozpátku před knězem, okuřuje nesené svaté Dary.

Velký vchod se koná poté, co věřící dozpívají první část hymnu: „Nyní mocnosti nebeské...“ Při vchodu samotném **je ticho, nikdo nic neříká**, věřící klečí a nehledí na přenášené svaté Dary (buď mají hlavu u země nebo ji alespoň sklopí). Duchovenstvo i mniši mají nepokryté hlavy.

Na svatý prestol kněz položí nejprve kalich (někteří jej kladou vlevo a diskos pak vpravo, ale většinou se koná jako obvykle), a pak oběma rukama postaví diskos; poté z nich sejme malé pokrovce. Okouří aer a přikryje obojí. Nic při tom nepraví. **Pak okuřuje přenesené svaté Dary.**

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodati svou.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Diákon: Velemoudrost!

Modlitba za věrné – druhá (možno číst nahlas):

Vládce svatý, nejdobrotivější, k tobě se modlíme, bohatému v milostech, buď milostiv k nám hříšným a učiň nás hodnými, abychom přijali jednorozeného Syna tvého a Boha našeho, Krále slávy. Neboť hle, přecisté jeho Tělo a životodárná Krev v tuto chvíli přicházejí, aby se nám předložily k tajemnému stolování, provázeny neviditelně se slávou množstvím nebeských vojsk. Popřej nám, abychom svaté Dary neodsouzeně přijali a jimi skrze duchovní zření jsouce osvíceni, stali se syny světla i dne.

Kněz: Podle daru Krista tvého, s nímž blahosloven jsi s přesvatým a blahým a oživujícím Duchem tvým, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Diákon vchází severními dveřmi do oltáře.

2. malá ektenie

Po ukončení čtení druhé části 18. kathismy kněz nebo diákon říká malou ektenii. Diákon vychází na solej před královskou bránu a pronáší:

Opět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodati svou.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Nejsvětější, nejčistší, nejblahoslovenější a slavné Vládkyně naší, Bohorodice a vždycky Panny Marie se všemi svatými pamětlivi jsouce, sami sebe i druh druhá i veškeren život náš Kristu Bohu poručme.

Věřící: Tobě, Hospodine.

Kněz: Neboť dobrotivý a lidumilný Bůh jsi ty a tobě chválu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Diákon se uklání a odchází do oltáře. Žalmista čte třetí část kathismy. Kněz v tom čase **přenáší předem posvěcené Dary ze svatého prestolu na žertveník**: pokloní se před prestolem, vezme diskos a drží jej velice opatrně oběma rukama ve výši hlavy (v praxi stačí ve výši očí, aby mohl dávat pozor, zda svatý Beránek nesklouzne – lze ho přidržovat prsty). Kráčí pomaličku kolem horního místa k žertveníku. Diákon jde před ním (pozpátku) se svící a okouřuje. Není-li diákon, pak kněz přenášející Beránka současně drží kadidelnici. Když dojde kněz k žertveníku, klade na něj diskos. Žehnaje, mlčky vlévá víno a vodu do kalicha (pokud to již nečinil před liturgií). Dále požehná kadidlo, okouří hvězdici, klade ji na diskos, okouří jeden malý pokrovec a pokrývá diskos. Okouří druhý malý pokrovec a pokryje kalich. Nakonec okouří aer a pokryje obojí. Každé toto okouřování provádí se slovy: „**K Hospodinu modleme se. Hospodi, pomiluj.**“ Diákon postaví před pokryté Dary svíci a kněz vše okouří se slovy: „**Na přímluvy svatých Otců našich, Pane Ježíši Kriste, smiluj se nad námi,**“ načež oba učiní zemní poklonu před žertveníkem. Kněz se vrací před prestol, složí antimíns a položí na něj Evangeliář. Čte třetí světelnou modlitbu večerní.

Žalmista pokračuje ve čtení 18. kathismy. Nyní čte třetí „slávu“.

Žalm 129. (130.)*Píseň stupňová*

Z hlubin volám k tobě, Hospodine, Hospodine, vyslyš volání mé. Kéž bude tvé ucho naslouchat hlasu modlitby mé. Budeš-li nepravosti míti na zřeteli, Hospodine, Hospodine, kdož obstojí? U tebe však je očistění. Pro Jméno tvé, Hospodine, čekal jsem na tebe, očekává duše má tvé slovo; doufá duše má v Hospodina. Od stráže jitřní až do noci, od stráže jitřní nechť doufá Israel v Hospodina. Neboť u Hospodina je milost a hojná je u Něho spása; On vysvobodí Israele ze všech jeho nepravostí.

Žalm 130. (131.)*Píseň stupňová*

Hospodine, nepovyšuje se srdce mé, aniž mám povýšený pohled; neženu se za věcmi velikými, ani za divy převyšujícími moje postavení. I když jsem nesmýšlel pokorně, přece jsem povzněl duši svou *k tobě* – jako kojence do náruče matky jeho; vlídně přijmi duši mou. Ať doufá Israel v Hospodina, od nyní až na věky!

Žalm 131. (132.)*Píseň stupňová*

Rozpomeň se, Hospodine, na Davida a *veškerou* jeho mírnost; neboť přísahal Hospodinu, slib učinil Bohu Jákobovu. Nevstoupím do příbytku domu svého, neulehnu na své lože; nedopřeji spánku očím svým ani zdrímnutí svým víčkům ani spočinutí spánkům svým, dokud nenaleznu místo Hospodinu, příbytek Bohu Jákobovu. Hle, slyšeli jsme, že je v Efratě, našli jsme jej v kraji doubrav. Vstupme do příbytků jeho, pokloňme se místu, kde stály nohy jeho. Povstaň, Hospodine, *přijď* na místo spočinutí svého, ty i archa svatosti tvé. Kněží tvoji obléknou se ve spravedlnost a svatí tvoji se budou radovat. Pro Davida, služebníka svého, neodvracej *se od* tváře pomazaného svého. Přísahal Hospodin Davidu v pravdě své a nevezme to zpět: Toho, kdo vzejde z beder tvých, dosadím na tvůj trůn. Dodrží-li synové tvoji smlouvu mou a tato zjevení má, jimž je budu učit, budou na věky i synové jejich sedět na trůnu tvém. Neboť vyvolil si Hospodin Sion, vybral si jej za sídlo své. Zde je místo odpočinutí mého na věky věkův, zde přebývati budu, neboť tady se mi zalíbilo. Pokrm jeho rozmnožím a požehnám, jeho chudé nasytím chleby. Jeho kněze obléknu do spásy a svatí jeho jásati budou s radostí. Zde dám vypučet rohu Davidovu; připravil jsem svíci pomazanému svému. Nepřátele jeho obléknu v hanbu, leč na něm rozkvete svatost má.

První modlitba za věrné:

Bože veliký a slavný, jenž jsi nás oživující smrtí Krista svého ze záhuby v nehynoucnost přivedl! Ty sám vysvobodíš z umrtvení vášněmi všechny smysly naše tím, že zkroceny budou obrácením do nitra mysli. Oko nechť nevrhne žádný zlý pohled, sluch ať je nepřístupný všem prázdným slovům, jazyk kéž je čist od nepřístojných řečí. Očisti naše ústa, jimiž tě chválíme, Pane, učiň, ať se naše ruce zdržují špatných skutků a konají pouze to, co je ti příjemné, a všechny naše údy i myšlení upevni blahodati svou.

Kněz: **Neboť tobě náleží všeliká sláva, čest a klanění, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.**

Věřící: Amen.

Malá ektenie věrných

Kněz (diákon): Opět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.**Věřící:** Hospodi, pomiluj.

Slouží-li kněz sám, bez diákona, pak následující 4 prosby vynechává.

Diákon (kněz nikoliv): Za pokoj shůry a spásu duší našich k Hospodinu modleme se.**Věřící:** Hospodi, pomiluj.**Diákon (kněz nikoliv):** Za mír celého světa, za blaho svatých církví Božích a za sjednocení všech k Hospodinu modleme se.**Věřící:** Hospodi, pomiluj.**Diákon (kněz nikoliv):** Za svatý chrám tento a za vcházející v něj s vírou, zbožností a bázní Boží k Hospodinu modleme se.**Věřící:** Hospodi, pomiluj.**Diákon (kněz nikoliv):** Abychom vysvobození byli od všelikého soužení, hněvu a nouze, k Hospodinu modleme se.**Věřící:** Hospodi, pomiluj.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Kněz (diákon): Spasiž je, smiluj se nad nimi, zastaň se jich a zachovej je, Bože, blahodati svou.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Kněz (diákon): Kterí se připravujete ke svatému osvětlení, skloňte hlavy své před Hospodinem.

Věřící: Před tebou, Hospodine.

Modlitba za ty, kteří se hotoví ke svatému osvětlení, kterou čte kněz tiše při ektenii nebo při sklánění hlav katechumenů:

Zjev, Vládce, tvář svou těm, kteří se připravují ke svatému osvětlení a kteří touží, aby z nich setřena byla poskvrna hříchů. Prosvěť myšlení jejich, vzdělej je ve víře, upevni v naději, zdokonal v lásce, učiň je důstojnými údy Krista tvého, jenž sebe samého dal za vysvobození duší našich.

Kněz nahlas: **N**eboť tys osvětlení naše a tobě slávu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Část pro věrné

Kněz (diákon): Všichni, kdož se připravujete ke svatému osvětlení, odejděte! Připravující se ke svatému osvětlení, vyjděte ven! Katechumeni, odejděte! Nikdo z katechumenů, nezůstávej zde! Věrní, opět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Tady končí prosby pronášené až od středy čtvrtého týdne.

Dále se pokračuje:

Kněz (diákon): Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodati svou.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Kněz (diákon): Velemoudrost!

Žalm 132. (133.)

Píseň stupňová

Hle, jaké dobro a jaká útěcha tam, kde bratří žijí svorně! Jako myro na hlavě, kanoucí až na bradu, bradu Áronovu, stékající až na lem jeho roucha. Jako rosa hermónská, jež se snáší na hory sionské. Neboť tam odevzdal Hospodin požehnání a život na věky.

Žalm 133. (134.)

Píseň stupňů

Nuž dobrořečte nyní Hospodinu všichni služebníci Hospodinovi, stojící v chrámu Páně, v nádvořích domu Boha našeho. Za noci vztahujte ruce své ke svatyni a dobrořečte Hospodinu. Se Sionu ti požehná Hospodin, který učinil nebe i zemi.

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Alleluja, alleluja, alleluja, sláva tobě, Bože! (Třikrát)

Kněz potichu čte třetí světelnou modlitbu večerní:

3. Hospodine, Bože náš, rozpomeň se na nás, hříšné a neužitečné služebníky své, když vzýváme svaté jméno tvé, a nedejž, abychom byli zahanbeni, když důvěřujeme v milost tvou; avšak daruj nám, Hospodine, vše, oč prosíme ke spasení, a učiň nás hodnými milovati tebe a tebe se báti z celého srdce svého a ve všem plniti vůli tvou. — Neboť dobrotivý a lidumilný Bůh jsi ty, a tobě chválu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

3. malá ektenie

Po ukončení čtení třetí části 18. kathismy kněz nebo diákon říká malou ektenii. Diákon vychází na solej před královskou bránu a pronáší:

Opět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodati svou.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Nejsvětější, nejčistší, nejblahoslovenější a slavné Vládkyně naší, Bohorodice a vždycky Panny Marie se všemi svatými pamětlivi jsouce, sami sebe i druh druhá i veškeren život náš Kristu Bohu poručme.

Věřící: Tobě, Hospodine.

Kněz: **N**eboť tys Bůh náš, Bůh milosti a spásy, a tobě chválu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Diákon se uklání a vrací se do oltáře.

Kněz (nebo diákon) **rozhrne oponu a okuřuje celý chrám.**

Věřící zpívají (ze žalmu 140.): „Hospodine, k tobě volám, vyslyš mne...“

Stichiry na »Hospodine, k tobě volám« — na 10

Stichiry dne z triodu, mučedničny z oktoichu. Pak další stichiry svatému dne z mineje.

na 10:

Vyved' ze žaláře duši mou, abych oslavoval jméno tvé.

Čekají spravedliví, že mne odměníš.

na 8:

Z hlubin volám k tobě, Hospodine, Hospodine, vyslyš volání mé.

Kéž bude tvé ucho naslouchat hlasu prosby mé.

na 6:

Budeš-li nepravostí míti na zřeteli, Hospodine, Hospodine, kdož ob stojí? U tebe však je očistění.

Pro jméno tvé, Hospodine, čekal jsem na tebe, očekává duše má tvé slovo; doufá duše má v Hospodina.

na 4:

Od stráže jitřní až do noci, od stráže jitřní nechť doufá Israel v Hospodina.

Neboť u Hospodina je milost a hojné je u Něho vysvobození; On vysvobodí Israele ze všech jeho nepravostí.

Chvalte Hospodina všichni národové, vychalujte Ho všichni lidé!

Neboť upevnila se jeho milost nad námi a pravda Hospodinova zůstává na věky.

Další ektenie za katechumeny.

Do středy čtvrtého velkopostního týdne se pronáší:

Kněz (diákon): [**K**atechumeni, odejděte! Kdož jste katechumeny, vyjděte ven! Katechumeni, odejděte! Nikdo z katechumenů, nezůstávej zde!] • Věrní, opět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Od středy čtvrtého týdne velkopostního se po ohlasu kněze: „Aby i oni s námi velebili...“ říkají prosby následující ektenie (na všech liturgiích předem posvěcených, i když je svátek; tedy kromě sobot a nedělí).

Kněz (diákon): Katechumeni, odejděte! Kdož jste katechumeny, vyjděte ven! Katechumeni, odejděte! Všichni, kteří se hotovíte ke svatému osvětlení, přistupte! Pomodlete se, vy, kteří se připravujete ke svatému osvětlení!

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Ektenie za osvěcované

Kněz (diákon): Věrní, za bratry připravující se ke svatému osvětlení a za spásu jejich k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Kněz (diákon): Aby je Hospodin upevnil a posílil.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Kněz (diákon): Osvítil je světlem poznání a zbožnosti.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Kněz (diákon): Učinil je hodnými v čase příhodném koupele znovuzrození, odpuštění hříchů a roucha neporušitelnosti.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Kněz (diákon): Zrodil je vodou a Duchem.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Kněz (diákon): Daroval jim víru dokonalou.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Kněz (diákon): Připočetl je k vyvolenému svatému stádcí svému.

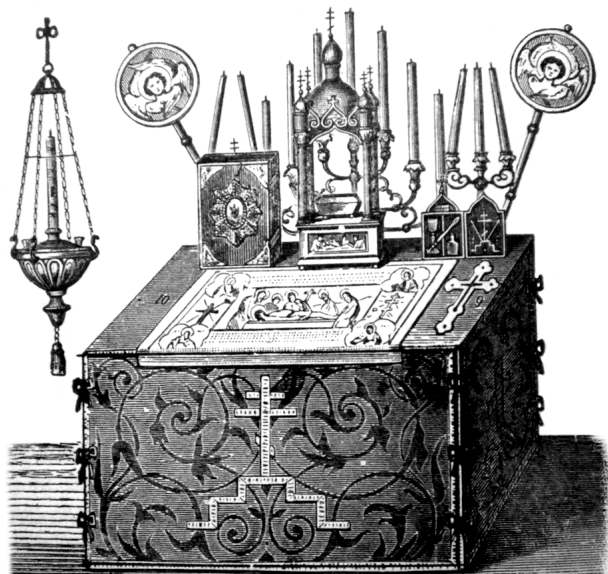
Modlitba za katechumeny, kterou čte kněz tiše při ektenii
nebo při sklánění hlav katechumenů:

Bože, Bože náš, tvůrce a budovateli veškerenstva, jenž chceš, aby všichni spaseni byli a k poznání pravdy přišli! Shlédni na služebníky své katechumeny a zbav je dávného klamu a úkladů protivníka. Povol je k životu věčnému, když osvítiš duše i těla jejich a připočteš je k duchovnímu stádcí svému, nazývanému svatým jménem tvým.

Kněz nahlas: **A**by i oni s námi velebili nejctěnější a velikolepé jméno tvé, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Při slovech ohlasu je zvykem činit svatou hubkou nad antiminsem kříž, pak ji políbit a odložit na okraj antiminsu.

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu.

Následuje „stichira na Sláva“ pro svátek toho dne z mineje (případně z triodu), **pokud je tam uvedena**; pokud uvedena není, tak po »Sláva...« hned »I nyní...« a nato bohorodičen; viz níže.

I nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Následuje bohorodičen – podle typiku (z triodu)

V průběhu zpěvu bohorodičnu činí kněz (s diákonem) **vchod s kadidlem**. (Když se však čte při službě liturgie předem posvěcených Darů z evangelia, koná se vchod s evangeliem.)

Z evangelia se při této liturgii (před vroucí ektenii) čte v těchto případech: na svátek nalezení uctívané hlavy sv. Jana Křtitele (24. února) nebo čtyřiceti mučedníků (9. března), na chrámový svátek a v prvních třech dnech strastného týdne.

Průběh vchodu. Při zpěvu »I nyní...« (nebo už na »Sláva...« či ještě dříve) se otevírají svaté dveře. Diákon bere kadidlo a žádá kněze o požehnání: „**Požehnej, vladyko, kadidlo.**“ Po požehnání políbí diákon okraj svatého prestolu a odchází kolem horního místa, vychází severními dveřmi, kráčí za světloňosem. Kněz políbil prestol a následuje diákona. Oba stanou proti královské bráně; diákon napravo od kněze, s orárem v ruce se nakloní ke knězi, řka tiše: „**K Hospodinu modleme se.**“ Kněz potichu říká požehnání vchodu:

Večer, za svítání a v poledne chválíme a blahoslovíme tebe, díky vzdáváme tobě a modlíme se k tobě, Vládce všech: nechť vznáší se modlitba naše jako kadidlo před tebou; nedej, aby srdce naše uchylovala se k řečem nebo myšlenkám zlým, ale vysvoboď nás ode všech, kdož úklady činí duším našim; neboť k tobě, Hospodine, Pane, obráceny jsou oči naše a v tebe složili jsme naději svoji; nedopusť, Bože náš, abychom byli zahanbeni. Neboť tobě náleží všechna sláva, čest i klanění, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Slouží-li kněz sám nebo zpívá-li se bohorodičen tak rychle, jak tomu bývá u nás, přečte kněz modlitbu vchodu ještě v oltáři, v průběhu stichir, před tím, než vyjde konat vchod.

Diákon (okouří ikony a kněze) ukazuje orárem k východu a potichu říká: „**Požehnej, vladyko, svatý vchod.**“

Na to kněz žehná vchod, říká tiše: Blahoslaven vchod svatých tvých, vždycky, nyní i příště, až na věky věkův.

Diákon: Amen. (*Opět okuřuje kněze.*)

Po ukončení zpěvu bohorodičné stichiry činí diákon (nebo kněz) s kaddidelnicí znamení kříže, volaje: Velemoudrost! Povznesme se!

Diákon vchází do oltáře, okuřuje prestol, Beránka na žertveníku a horní místo. Pak se postaví nalevo od prestolu, čelem k západu. Kněz kráčí za diákonem, políbí ikony vedle královské brány na ikonostasu, žehná světloňoši, vstupuje do oltáře, líbá prestol a odchází na horní místo.

Věřící mezitím zpívají hymnus od sv. Sofronia, patriarchy jerusalemského:

Světlo tiché

1. prokimen

Po dokončení zpěvu věřících praví diákon (nebo kněz):

Pozor mějme!

Kněz (žehnaje lid): Pokoj všem.

Diákon: Velemoudrost!

Žalmista čte a zpívá **první prokimen** dne z triodu.

1. paremije

Diákon: Velemoudrost!

Žalmista: Čtení z knihy Stvoření.

Diákon: Pozor mějme!

Zavírají se svaté dveře.

Žalmista čte 1. paremiji (z knihy Genesis). (Věřící usednou.)

Po přečtení paremije se otevírají svaté dveře.

2. prokimen

Po dokončení první paremije praví diákon:

Diákon: Pozor mějme!

Žalmista čte a zpívá **druhý prokimen** dne z triodu.

Ještě modlíme se za ty, kteří přinášejí dary a kteří dobrodiní činí ve svatém a veledůstojném chrámě tomto, za přísluhující, zpívající a přítomný lid, očekávající od tebe velikých a hojných milostí.

Věřící: Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj.

Kněz: Neboť milostivý a lidumilný Bůh jsi ty, a tobě chválu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Ektenie za katechumeny

Diákon: [**K**atechumeni, modlete se k Hospodinu!]

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Věrní, modleme se za katechumeny, aby Hospodin smiloval se nad nimi.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Aby je naučil slovu Pravdy.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Aby zjevil jim evangelium spravedlnosti.

Při tom kněz rozprostře vrchní díl antiminsu.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Aby sjednotil je se svatou svou obecnou a apoštolskou Církví.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Spasiž je, smiluj se nad nimi, zastaň se jich a ochraňuj je, Bože, blahodatí svou.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Katechumeni, skloňte hlavy své před Hospodinem!

Diákon odstoupí před ikonu Spasitele.

Věřící: Před tebou, Hospodine.

Ektenie vroucí

Rceme všichni z celé duše a z celé mysli své rceme!

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Hospodine, Vševládce, Bože otců našich, prosíme tebe, vyslyš nás a smiluj se!

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Smiluj se nad námi, Bože, podle velikého milosrdenství svého, prosíme tebe, vyslyš nás a smiluj se!

Věřící: Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj.

Kněz v průběhu ektenie čte tichou modlitbu vroucí ektenie a rozkládá antimins:

Hospodine, Bože náš, snažnou tuto prosbu přijmi od služebníků svých a smiluj se nad námi podle množství milosrdenství svého, sešli slitování svá na nás i na všechen lid svůj, očekávající od tebe hojné milosti.

Poté rozprostře boční a spodní díly antiminsu.

Ještě modlíme se za metropolitu našeho vladyku (jméno) [i za vladyku našeho (jméno)] a všechny naše bratry v Kristu.

Věřící: Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj.

Ještě modlíme se za bratry naše, kněžstvo, mnišské duchovenstvo a všechno bratrstvo naše v Kristu.

Věřící: Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj.

Ještě modlíme se za vlast naši a její představitele ve správě státní i ve vojsku, abychom životy své tiše a pokojně strávili ve všelike zbožnosti a čistotě.

Věřící: Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj.

Ještě modlíme se za blažené a věčné paměti hodné jejich svatosti pravoslavné patriarchy, za zakladatele svatého chrámu tohoto [svatého monastýru tohoto] i za všechny pravoslavné dříve zesnulé otce i bratry, zde a všude jinde odpočívající.

Věřící: Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj.

Část pro katechumeny

Poté **kněz bere oběma rukama kadidelnici a svícen** a říká směrem na východ:

Velemoudrost! Povznesme se!

Při tom činí znamení kříže před prestolem.
Pak se otáčí k západu, žehnaje se slovy:

Světlo Kristovo osvěcuje všechny!

Při tom drží svíci a kadidelnici najednou, činí s nimi znamení kříže směrem k věřícím.
(Věřící se hluboce klanějí.)

2. paremije

Žalmista: Čtení z knihy Přísloví.

Diákon: Pozor mějme!

Zavírají se svaté dveře.

Žalmista čte 2. paremiji (z knihy Přísloví). Na obě paremije věřící usedají. Pak se čtou paremije svátku nebo svatému, je-li zítra polyjelej nebo bdění.

Když dočte žalmista paremiji, požehná mu kněz: Pokoj tobě!

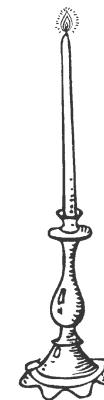
Diákon otevírá svaté dveře a praví: Velemoudrost!

Pak žalmista zpívá: Vznášej se moje modlitba jako kadidlo...

Zpěv je prokládán příslušnými verši. Kněz stane s kadidlem před prestolem. Při každé odpovědi **okuřuje prestol a poté žertveník** (podle ruské tradice pomalu okuřuje prestol stále jen zepředu a nakonec při poslední odpovědi žertveník; podle řecké tradice okuřuje prestol postupně z každé strany a naproti němu chodí diákon se svíci; po žertveníku okuřuje ještě ikonostas a věřící. Nebo: jen prestol ze všech stran a žertveník).

Před posledním „Vznášej se moje modlitba...“ odevzdá kněz kadidlo diákonu, poklekne před prestolem a říká verš do poloviny sám, načež zpěváci dokončují druhou polovinu verše.

Na tuto modlitbu všichni poklekají (střídají-li se ve zpěvu levý a pravý chór (kliros), pak ten chór, který zrovna zpívá, spolu s lidem v té polovině chrámu stojí, kdežto druhý chór, který zrovna mlčí, a lid v jeho polovině chrámu klečí; na verše zpívané žalmistou mezi zpěvy chóru všichni vstávají, a pak zpívá zase druhý chór, kdežto první chór a jeho polovina chrámu poklekne). (Kde nejsou dva chóry, klečí všichni.)

❶ Vznášej se moje modlitba jako kadidlo před tebou. Pozdvižení rukou mých, žertva večerní.

Věřící zpívají: „Vznášej se moje modlitba...“ (Nechť vznáší se...)

❷ Hospodine, k tobě volám, vyslyš mne; pozoruj hlas modlitby mé. Když vzývám tebe, vyslyš mne, Hospodine.

Věřící zpívají: Vznášej se moje modlitba jako kadidlo...

❸ Postav, Hospodine, stráž k ústům mým, dveře rtů mých ohlídej.

Věřící zpívají: Vznášej se moje modlitba jako kadidlo...

❹ Dej, ať srdce moje se nekloní k řečem lstivým kvůli vymýšlení vytáček z hříchů.

Věřící zpívají: Vznášej se moje modlitba jako kadidlo...

Kněz v kleče první polovinu:

Vznášej se moje modlitba jako kadidlo před tebou.

Věřící dokončují zpěvem: Pozdvižení rukou mých, žertva večerní.

Pane a Vládce života mého, chraň mne od ducha lenosti, zklíčenosti, panovačnosti a prázdnomluvnosti. †

Ducha pak čistoty, pokory, trpělivosti a lásky uděl mi, služebníku svému. †

Ó Pane a Králi, dejž, abych viděl providění svá a neodsuzoval bratra svého, neboť tys blahosloven na věky věkův. Amen. †

Tímto končí večerní bohoslužba a začíná řád samotné liturgie předem posvěcených Darů.

Pokud je předvečer svátku nalezení uctívané hlavy sv. Jana Křtitele nebo čtyřiceti mučedníků či začíná-li chrámový svátek, pak se po ukončení zpěvu „Vznášej se moje modlitba“ otevírají královská vrátka. Nato se pěje prokimen, čte se apoštol, alleluja a evangelium, a dále, jak je obvyklé. Není-li svátek, tak po „Vznášej se moje modlitba“ a po třech poklonách následuje vroucí ektenie a dále dle řádu této liturgie.

Jsou-li první tři dny strastného týdne, pak se čte jen evangelium (bez prokimen a apoštola). Není-li strastný týden, následuje hned po třech poklonách vroucí ektenie.

Čtení z evangelia

Diákon vezme od kněze Evangeliář a vycházej se světloňši na solej, zvolá:

Velemoudrost! Povznesme se a poslyšme svaté evangelium!

Kněz žehná lid: Pokoj všem.

Věřící: I duchu tvému.

Kněz či diákon: **Q**d ... svaté evangelní čtení.

Věřící: Sláva tobě, Pane, sláva tobě.

Kněz (diákon): Pozor mějme!

A předčítá se z evangelia.

Věřící po ukončení čtení znovu zpívají: Sláva tobě, Pane, sláva tobě!

Diákon se vrací do oltáře, odevzdává knězi Evangeliář, který jej políbí a postaví na svatý prestol za antimins, (zavírá královské dveře) a severními dveřmi vychází na solej číst vroucí ektenii (není-li po evangeliu hned kázání, pak podává Evangeliář knězi v královské bráně a sám zůstává před nimi na soleji). Stane na obvyklém místě před svatými dveřmi, pokloniv se a přežehnáv, říká ektenii, drže orar třemi prsty pravé ruky.

Není-li diákon, pak vše výše uvedené říká a koná kněz. Nemusí však chodit číst evangelium na solej, ale může z něj předčítat v oltáři (Evangeliář si otevře ke čtení přímo na prestolu; kněz čte z evangelia, stojí buď před prestolem či dle řeckého zvyku z jižní strany prestolu; tento obyčej je možno uplatnit jen, je-li zajištěno, že věřící budou dobře slyšet).

Nyní se pokračuje dle řádu služby „předem posvěcených“:

Diákon praví: „Rceme všichni...“

